

MOKSLO DARBU
SAVADAS
1992 - 2006

BAUDŽIAMOJO PROCESO OPTIMIZAVIMO IR SPARTINIMO GALIMYBĖS IR BŪDAI (2005)

Tyrėjų grupė: R. Jurka, K. Jovaišas, S. Baliutavičius, J. Kanapekaitė, Ž. Mišeikis

Tyrimė kompleksiskai vertinami atitinkami baudžiamojo proceso optimizavimo ir spartinimo klausimai. Vienas jų – ikiteisminio tyrimo organizavimas. Ikteisminio tyrimo organizavimo problematikos analizė atliekama remiantis ne tik teisės aktų analize, bet taip pat ir paties organizavimo vadybiniais bei psichologiniais aspektais. Tyrimas apima dvi dalis – teorinę ir praktinę. Teorinėje dalyje analizuojami pagrindinių ikiteisminio tyrimo funkcijų – organizavimo, kontrolės ir vadovavimo turinio elementai, jų samprata bendradarbiaujant ikiteisminio tyrimo institucijoms, t.y. prokuratūrai ir ikiteisminio tyrimo įstaigoms. Praktinėje tyrimo dalyje pateikiami ir vertinami tyrimė dalyvavusių respondentų atsakymai į jiems pateiktus klausimus, susijusius su įvairiais ikiteisminio tyrimo organizavimo aspektais. Galiausiai tyrimas baigiamas išvadomis ir pasiūlymais.

Šiame tyrimė akcentuojamos pagrindinės organizavimo problemos dėl nepakankamo ikiteisminio tyrimo institucijų, t.y. prokuratūros ir ikiteisminio tyrimo įstaigų, bendradarbiavimo. Tiek teorinėje, tiek praktinėje tyrimo dalyse pabrėžiama, jog organizavimo, kontrolės ir vadovavimo funkcijos, kurios, kaip numatyta Baudžiamojo proceso kodekse, iš esmės priskiriamos prokuroro kompetencijai, turi būti suprantamos plačiau. Tokiu būdu teigiama, jog ikiteisminis tyrimas – tai ne tik juridinė įstatyme numatytų dalyvių veikla, bet taip pat ir specifinė vadovavimo (vadybos) veikla, kuriai keliami tam tikri vadovavimo principai bei būdingi atitinkami metodai. Kaip matyti iš tyrimo, nei vieni, nei kiti ikiteisminio tyrimo institucijų subjektai neviseiškai teisingai supranta tikrąją organizavimo, kontroliavimo ir vadovavimo funkcijų sampratą bei jų paskirtį. Būtent todėl praktinėje teisėsaugos institucijų veikloje kyla nemažai nesusipratimų dėl vienių ar kitų klausimų.

Atliktame tyrimė pabrėžiama, jog sparčiam ir optimaliam ikiteisminiam tyrimui atlikti nepakanka vien tik teisinių, operatyvinių ar vadybinių žinių, kurių dažnai stinga vieniems ar kitiems pareigūnams. Čia būtina suprasti, jog besikeičiant visuomenei ir jos poreikiams, kintant teisės aktams ir jų daromai įtakai jau susiklosčiusiai praktikai, reikia vis didesnio ir nuoseklesnio bendradarbiavimo ir tarpininkavimo tarp administraciniu požiūriu nepriklausomų ikiteisminio tyrimo institucijų pareigūnų – prokurorų ir ikiteisminio tyrimo įstaigų pareigūnų.

Remiantis analize, daroma išvada, jog ikiteisminį tyrimą atliekančios institucijos turi kuo artimiau bendrauti iškilus vienoms ar kitoms tyrimo atlikimo problemoms. Čia nepakanka vien tik gerų teisinių ar operatyvinės veiklos žinių. Tam reikia abipusio supratimo, jog besikeičiantys įstatymai visuomet keičia ir praktinių darbuotojų procesinį mentalitetą. Tyrimė formuluojami pasiūlymai, jog būtina koreguoti vienas ar kitas galiojančio Baudžiamojo proceso kodekso nuostatas ir taip, vardan tyrimo spartumo, suteikti ikiteisminio tyrimo pareigūnams daugiau procesinės laisvės, tuo tarpu prokurorams siūloma ne vien tik būti kontrolės subjektais, bet taip pat ir tikrais vadovais, gebančiais padėti pareigūnams, jei šiems kyla sunkumų atliekant tyrimą.

Publikuota: Jurka R., Jovaišas K., Kanapekaitė J., Mišeikis Ž., Baliutavičius S. Baudžiamojo proceso optimizavimo ir spartinimo galimybės ir būdai. Vilnius, 2005.